ארכיוו

אויסגעקליבן פון די אידישע ארכיוון • מגיה געווען • צוויי מאל א וואך

נומער 35 • דאנערשטאג, י"א אדר א' תשפ"ז • 18טן פעברואר 2027 • פרשת תצוה

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר

שמות כז, כ

אין דעם נומער

פונעם אייביגן קוואל: תצוה
מ. אלקין • לכבוד שבת

ערשט א כהן, דערנאך א לוי
התאחדות • הלכה

דער ערלויעטער רב
טהור עיניים • אנשי שם

וויאזוי האט משה רבינו אויסגעזען?
א שמועס אויף דער סדרה

„שמן זית זך“ אין גראסערי
וויסנשאפט

א כהן, א באנדיט
פעדער • הומאר

ארכיוו

נומער 35 • דאנערשטאג, י"א אדר א' תשפ"ז
18טן פעברואר 2027 • פרשת תצוה

הקדמה

„ואתה תצוה“

טייערע לייענער,

די וואך לייענען מיר פרשת תצוה – „ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור“. די סדרה רעדט פון דער מנורה וואס מען צינדט יעדן אבנט, פון די בגדי כהונה און פונעם מזבח הקטורת. און עס איז די איינציגע סדרה פון משה רבינו'ס געבורט ביז ספר דברים, וואו זיין נאמען ווערט נישט דערמאנט.

אין אונזער הויפט־ארטיקל פרעגט מ. אלקין פון „פארווערטס“ פארוואס א מנורה וואס מען צינדט יעדן טאג פון ניי הייסט א „נר תמיד“, און ער פירט עס צו „תצוה“ – „מצוה“, און ביז עמלק'ס קאלטקייט. אין קאווע שטיבל האט מען געפרעגט וויאזוי משה רבינו האט אויסגעזען, און אין „תורה און וויסנשאפט“ גייען מיר מיטן „שמן זית זך“ אין גראסערי: וואס מיינט „עקסטרא ווירדזשין“, און צי פאמאס קען הייסן „זך“?

אין „הלכה־שמועס“ לערנען מיר מיט די לייענער פון היידפארק די הלכות פון כהן און לוי ביי קריאת התורה, און „פעדער“ דערציילט פון א פאלשן כהן וואס האט אויך באקומען די עליות פון „במקום לוי“ – און וויפיל עס האט אים געקאסט. די טעג איז די יארצייט פונעם ערלויער רב זצ"ל, און זיין תלמיד „טהור עיניים“ פירט אונז דורך א טאג אין זיין ישיבה. און אין דעם לוח „יארצייטן פון דער וואך“ שטייען די יארצייטן פון י"א ביז י"ז אדר א'.

קומענדיגן זונטאג איז פורים קטן. דערפאר ברענגען מיר פערל פון שמן למאור און שרייבער, א תגובה וואס שטעלט פורים אויפן גאנצן לוח, און אין „היינט מיט . . . יאר צוריק“ א פורים־שמועס צווישן המן און זרש.

ביי יעדן שטיק שטייט פון וועלכן ארכיוו עס קומט, דער ניק פונעם שרייבער, און ווען עס איז געשריבן געווארן. די ווערטער זענען זייערע; מיר האבן מגיה געווען דעם אויסלייג און די גראמאטיק, און וואו מיר האבן עפעס אויסגעלאזט, שטייט „[פארקירצט]“.

א גוט שבת, א פרייליכן פורים קטן, און האט הנאה פון לייענען!

די רעדאקציע

אין דעם נומער

לכבוד שבת קודש	פונעם אייביגן קוואל: תצוה • מ. אלקין	3
שמועסן אויף דער סדרה	וויאזוי האט משה רבינו אויסגעזען? • געוואלדיג, בן אדם, דעת זקנים און אנדערע	5
הלכה־שמועס	ערשט א כהן, דערנאך א לוי – און ווען נישט? • התאחדות, צייטליך, cano, קרעמער און אנדערע	6
תורה און וויסנשאפט	„שמן זית זך“ – וואס שטייט אויפן פלעשל? • עבדעברי43, שלומשטוב, Baachi, ענדע_צדיק	9
אנשי שם • צו דער יארצייט	דער ערלויער רב – א טאג אין זיין ישיבה • טהור עיניים	11
הומאר	א כהן, א באנדיט • פעדער	14
היסטאריע	היינט מיט . . . יאר צוריק • פון די ארכיוון	16
קורץ און שארף	פערל פון די ארכיוון • פון די ארכיוון	20
לוח	יארצייטן פון דער וואך • כורמיזא • סקרן	21
קאלום	די תגובה פון דער וואך • דער (פינטעל) איד	22
מקורות	מקורות • די רעדאקציע	23

לכבוד שבת קודש

פונעם אייביגן קוואל: תצוה

„ואתה תצוה“ – פאַרוואָס הייסט די מנורה וואָס מען צינדט יעדן אָבנט פון ניי אַ „נר תמיד“? מ. אלקין ערקלערט דעם קשר צווישן „תצוה“ און „מצוה“, דאָס פייער וואָס בלייבט נאָר ווען מען באַנייט עס, און עמלק'ס „קאַלטקייט“.
„לאַנדסמאַן“ האָט דעם מאמר פון „פאָרווערטס“ אַרויפגעלייגט אויף היידפאַרק אין אדר תשס"ט, ווען שבת תצוה איז געווען שבת זכור; הײַ־יאָר, אַ שנה מעוברת, קומט זכור ערשט אין אדר שני.

פון **מ. אלקין** • איבערגעדרוקט פון „פאָרווערטס“ • איבערגעשריבן אין אונזער אויסלייג

היידפּאַרק • האַלט דאָ טראַכט מען (עצכ"ח יידיש) • „פרשת תצוה“ • 7טן מערץ 2009
https://hydepark.sites.tab.bot/t/2589842.html#p-2589842

„ואתה תצוה“ — און דו, משה רבינו, זאָלסט אָנזאָגן די אידן, זיי זאָלן ברענגען דעם ריינעם אײלבערט־אײל, כדי אָנצוצינדן דעם „אייביגן לייכטער“ אינעם משכּן. ווייטער הייסט די תורה אָנצינדן די מנורה יעדן טאָג, פון אָוונט ביז פרימאָרגן. אויב אַזוי, פאַרוואָס הייסט עס „אַן אייביגער לייכטער“?

דער נאָמען פון דער היינטיקער סדרה, „תצוה“, איז פאַרבונדן מיטן וואָרט „מצוה“. אינעם חומש איז פאַראַן נאָך אַ פּרשה, וואָס איר נאָמען שטאַמט פונעם זעלבן שורש — „צו“. דאָרטן גייט אַ רייד וועגן די קרבנות. ס'איז אינטערעסאַנט, אַז די פּרשה „צו“ הייבט זיך אָן אויך מיט אָן ענלעכן אָנזאָג: אַז דאָס פייער אינעם בית המקדש מוז שטענדיק ברענען. די כהנים האָבן נישט געטאָרט פאַרלעשן די אָנגעגליטע קוילן אויפן מזבח, און האָבן געמוזט כּסדר אונטערהאַלטן דאָס פייער.

די נעמען פון די פּרשיות זענען תמיד טיף פאַרבונדן מיט זייער אינהאַלט. איןביידע פאַלן, ווערט דער ענין פון מצוות אַסאָציִיִרט מיטן „שטענדיקן פייער“.

די עבודת המנורה האָט געפאָדערט אַ מענטשלעכע באַמיאונג; ס'איז אַ טאָג־טעגלעכע מצוה, וואָס די כהנים פלעגן אויספירן יעדן טאָג. דער צוועק פון דער דאָזיקער עבודה איז נישט געווען דאָס פייער גופא, נאָר די כּסדרדיקע אַקטיווע באַטייליקונג פון מענטשן.

אויב מען טראַכט זיך אַריין, איז דאָס פייער זייער אַן אומגעוויינטלעכער פענאָמען, אין פאַרגלייך מיט אַזאַ סאָלידן אָביעקט, ווי אַ שטיין. דאָס פייער איז נישט קיין שטענדיקער אָביעקט, נאָר אַ פּראָצעס פון כעמישער רעאַקציע, וואָס לאָזט אַרויס היץ און ליכט. אַפילו וואַסער, וואָס מען באַטראַכט עס אָפט ווי אַ סימבאָל פון בייטעוודיקייט, איז סטאַבילער, ווי דאָס פייער; דאָס וואַסער פון אַ פלייסנדיקן טייך קען מען אָפּהיטן אין אַ כּלי, און אַ ברענענדיקן פלאַם — נישט. די פּאַראַדאָקסיש סטאַביליטעט פון אַן „אייביק פייער“ שטעקט דווקא אינעם כּסדרדיקן באַנייען זיך. וואָס גיכער עס ברענט אָפּ דער ברענשטאָף, אַלץ שטאַרקער און פעסטער ווערט דער פלאַם.

דאָס וואַסער פון אַ פלייסנדיקן טייך קען מען אָפּהיטן אין אַ כּלי, און אַ ברענענדיקן פלאַם — נישט.

הגם דאָס וואָרט „מצוה“ ווערט אָפט אָפּגעטײַטשט ווי אַ „באַפעל“, דערקלערן די חסידות־ספרים, אַז דאָס מיינט, אין דער אמתן, אַ גײַסטיקן קאַנאַל, וואָס פאַרבינדט די נשמה מיט איר ג־טלעכן שורש. ס'רוב מענטשן פאַרשטייען אָבער נישט, פאַרוואָס דווקא געוויסע אַקטן זענען מסוגל צו שאַפן אַזעלכע קאַנאַלן, דערפאַר באַנעמען זיי די מצוות ווי „באַפעלן“.

די מענטשלעכע נשמה ווערט אָנגערופן „אַ ג־טלעכע ליכט“ — „נר ה' נשמת אדם“. אַ מענטש איז אַ לעבעדיקע באַשעפעניש, וואָס האַלטן אין איין בײַטן זיך און אַריבערגיין פון איין מדרגה צו אַ צווייטער. להיפוך, איז דער אייבערשטער — דער אינערלעכער עצם פון אַלץ — בעצם העכער פון צײַט און וואָס נישט איז ענדערונגען.

די מצוות זענען מסוגל צו שאַפן אַ פעסטע פאַרבינדונג צווישן ג־טלעכקייט און אַזאַ בייטעוודיקער באַשעפעניש, ווי אַ מענטש, ווײַל זיי דינען ווי אַ „גײַסטיקער ברענשטאָף“, וועלכער האַלט אונטער דעם אינערלעכן „ברען“ אינעם מענטש, וואָס ציט די נשמה אַרויף, צו רוחניות. אַזוי ווי דאָס פיזישע פייער, וואָס קען רעפּרעזענטירן, אין איין צײַט, סיי שטענדיקייט און סיי בייטעוודיקייט, פאַראייניקן די מצוות די ג־טלעכע אייביקייט מיט דער מענטשלעכער דינאַמישער נאַטור.

ס'איז, אבער, נישט גענוג צו עפענען די גייסטיגע קאנאלן בלויז איין מאל. כדי זיי אונטערצוהאלטן, מוז מען תמיד מאכן נייע מצוות, אריינברענגענדיג דעם נייעם „גייסטיגן ברענשטאף“ אין דער נשמה. די מעשה המנורה סימבאליזירט דעם דאזיגן פראצעס, און האט געגעבן די כהנים, וועלכע פלעגן יעדן טאג אנצינדן די ליכט אינעם בית המקדש, א דירעקטע דערפארונג פון אזא אינערלעכער באנייונג — דערפאר איז די היינטיגע פרשה פארבונדן מיטן ענין פון מצוות אין אלגעמיין.

ווי ס'איז באקאנט, פראוועט מען דעם יום טוב פורים, לכבוד דעם נצחון איבער עמלק. אינעם חומש, ווערט עמלק באשולדיגט אין דעם, וואס ער איז פלוצעם אנגעפאלן אויף די אידן — „אשר קרך בדרך“. דאס ווארט „קרך“, „האט דיך געטראפן“, קען מען אויך אפטייטשן ווי „אפגעקילט“. על פי חסידות, רעפרעזענטירט עמלק די גייסטיגע „קאלטקייט“ — א היפוך פונעם „אינערלעכן ברען“; דעם היינטיגן שבת לייענט מען אויך „פרשת זכור“, וועגן עמלק, צו דערמאנען וועגן דער סכנה פון דער דאזיגער שלעכטער מידה.

> **על פי חסידות, רעפרעזענטירט עמלק די גייסטיגע „קאלטקייט“ — א היפוך פונעם „אינערלעכן ברען“.**

ס'איז וויכטיג צו באמערקן, אז קאלטקייט איז, בעצם, לאו דווקא א שלעכטער מצב. אדרבה, קען א רואיגער, קאלטער שכל ברענגען דעם מענטש צו א העכערער מדרגה פון רוחניות, ווי דער עמאציאנעלער „ברען“. עמלק רעפרעזענטירט, אבער, די נעגאטיווע זייט פון קאלטקייט — די ציניש און עגאיסטישע אפלייקענונג פון אלע עטישע ווערטן.

ווי עס ווערט דערקלערט אין די חסידישע ספרים, באשטייט דער עיקר קאמף קעגן עמלק אינעם אינערלעכן געראנגל קעגן אזא עגאיסטישן ציניזם. פורים איז דער טאג, ווען מיר אנטפלעקן אין זיך א פארקערטע מידה: אפילו אזעלכע זאכן, וואס זענען געוויינטלעך אויס נאריש און נישטיג, ווערן פארוואנדלט אין א טייל פון דער יום טובדיגער שמחה. די מצוה פון „עד דלא ידע“ העלפט אונז מנצח צו זיין די „עמלקישע“ קאלטקייט און אנצינדן אין זיך „די אינערלעכע מנורה“.

שמועסן אויף דער סדרה

וויאזוי האט משה רבינו אויסגעזען?

אין פרשת תצוה ווערט משה רבינו'ס נאמען נישט דערמאנט – „ואתה תצוה“, נאר „דו“. אבער וויאזוי האט ער אויסגעזען? אין אדר א' תשע"ו האט „געוואלדיג“ אין קאווע שטיבל געפרעגט פארוואס זיין אינגל'ס שבת־צעטל האט געבראכט צוויי גאר אנדערע בילדער, און דער עולם האט זיך גענומען צו מיכאלאנדזשעלא'ס הערנער, צום תפארת ישראל – און צום שטריימל.

פון **געוואלדיג, בן אדם, דעת זקנים און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות [פארקירצט]

קאווע שטיבל • א שמייכל • „וויאזוי האט משה רבינו אויסגעזען?“ • 1טן–3טן מערץ 2016
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/10185.html#p323078

געוואלדיג • 1טן מערץ 2016

רבותי איך ברויך די הילף פונעם ציבור, מיין אינגל האט אהיים געברענגט אויף שבת זיינע שבת צעטלעך און דארט בין איך געווארן אביל צומישט, איך האב מיך אלס פארגעשטעלט משה רבינו מיטן אויסזען פון עפעס מער ווי א תמני וכדו' אבער דא האב איך געטראפן אן אפענע סתירה צי ער איז געווען א ליטווישער ראש ישיבה אדער גאר א חסידישער רבי מיט א ברייטע גארטל, רבותי קוקט און איבערצייגט זיך אליין אין דער ערנסטער שאלה.

בן אדם • 1טן מערץ 2016

אינטערסאנט, ביי דעם חסידישן בילד זעט מען חסידים ארום, אבער ביי דעם ליטווישן בילד זעט מען נישט קיין מענטש.

בן אדם • 1טן מערץ 2016

ביי דעם חסידישן בילד קומט משה רבינו אראפ פון דעם נידריגן בארג און געט איבער די לוחות מיט א ליבשאפט צו די אידעלעך, אבער אין דעם אנדערן בילד זעט מען אן אויפגערעגטן ר"י שטיין אויף גאר א הויעכן בארג און טראסקעט אראפ די צווי שטיקעס... אוי, א רחמנות..!

נהורא נפישא • 1טן מערץ 2016

דער שניצער מיכאלאנגעלו׳ טענה'ט גאר אז ער האט אזוי אויסגעזען.

מערקט די הערנער לויט א מאדנע אויסטייטש פונעם פסוק כי קרן עור פניו

דעת זקנים • 1טן מערץ 2016

באלאנגט נישט אין א שמייכל, סאיז דא אן ערענסטע שמועס וועגן דער צורה פון משה רבינו.

סאיז דא א תפארת ישראל אין קידושין וואס ברענגט וועגן דער צורה. די דגל מחנה אפרים און די אור פני משה רעדן אויך וועגן דעם ענין.

ירח בן יומו • 2טן מערץ 2016

לאמיר נישט פארגעסן דאס שער בלאט פון די אלטע חומשים

יהושע חיים • 2טן מערץ 2016

„דעת זקנים“: סאיז דא א תפארת ישראל אין קידושין וואס ברענגט וועגן דער צורה...

מיט אן התנגדות פון דעם ווילקאמער מגיד וואס האט געדרוקט א חיבור דערוועגן.

ציבעלע-קיגל • 2טן מערץ 2016

איין זאך איז זיכער, מיט א שטריימעל איז ער זיכער „נישט“ געגאנגען.

בן אדם • 2טן מערץ 2016

מה דאך דתן און אבירם זענען געגיינגען שטריימלעך אין סטראקעס, ק"ו בן בנו של ק"ו משה רבינו

שלום על ישראל • 2טן מערץ 2016

די מאשני׳ (bow) פון זיין בעקיטשע איז נישט געווען אינמיטן.

געוואלדיג • 2טן מערץ 2016

אודאי ווייל ער האט בכלל נישט געהאט קיין מאשנ׳, קוק אויפן בילד, ער גייט א ברייטע דאוועגען גארטל...

שבת אחים • 3טן מערץ 2016

וויאזוי האט משה רבינו אויסגעזען? לכאורה יעדע מאל אביסל אנדערש. פארן סטראוק אדער נאכן סטראוק? פאר ער האט געזען די ברענענדיגע סנה אדער נאכדעם? פארן ארויפגיין אין הימל אדער נאכדעם? פאר ער איז ארומגעלויפן מיט די פיזשאמעס אדער נאכדעם? פארן עגל אדער נאכן עגל? פארן צעברעכן די לוחות אדער נאכן צעברעכן די לוחות? פאר ער האט געהארגט די מצרי אדער נאכן הארגענען די מצרי? פאר ער איז געווען גרווארן אז ער קען נישט אריינגיין אין ארץ ישראל אדער נאכדעם??? פאר דער ביטערער מחלוקה פון קורח אדער נאכן איינשלינגען די ערד, פארן שפאלטן די ים אדער נאכדעם? פאר ער איז געווארן אן איידעם אין מדין אדער נאכדעם. [פארקירצט]

הלכה־שמועס

ערשט א כהן, דערנאך א לוי – און ווען נישט?

אין פעברואר 2006 האט „התאחדות“ אויף הײדפארק יעדן טאג געלערנט מיט די לייענער „שונה הלכות“ אין הלכות קריאת התורה, און אין א באזונדער אשכול האבן זיי געפרעגט און באמערקט: פארוואס שרייבן אין געוויסע שולן „לוי, לוי“ פאר מען זוכט א כהן, וואס טוט מען ווען עס איז נישטא קיין לוי – און צי גייען תרומה און תצוה אמאל צוזאמען?

פון **התאחדות, צייטליך, cano, קרעמער און אנדערע** • אויסגעקליבענע תגובות • נישט קיין פסק הלכה

הײדפארק • היימישע קרעטשמע • „שונה הלכות • קאמענטארן שאלות אויף דעם שיעור“ • 15טן–20סטן פעברואר 2006
https://hydepark.sites.tab.bot/t/1806618.html#p17282552

התאחדות • 15טן פעברואר 2006

[פארקירצט] סעיף ג, זאגט דער היילינער מחבר, כהן קורא בתורה ראשון, דעם ערשטן רופט מען אויס צו דער תורה א כהן, ווי ס׳שטייט אין פסוק, וקדשתו, וואס הגם ביי אנדערע זאכן קען דער כהן מוחל זיין, אבער ביי קריאת התורה העלפט דאס נישט, כדי סיואל נישט ווערן קיין רייבערײ אין שול וועמען מ׳זאל ערשט אויסרופן, ווייל אויב סיז נישט דא א כהן דארף מען אויסרופן א גדול בחכמה, און דאן וועט דאך ווערן גאנצע קריגערייען, ווער דאס איז, ממילא קען א כהן נישט מוחל זיין, אן איטערסאנטע זאך זאגט ר׳ שלמה קלוגער, אז במקום וואס זענען דא אורחים, און ס׳איז נישט דא געגוג עליות, דאן קען מען זיך יא פארלאזן אויף דעם אז די כהנים זענען מוחל, במקום כבוד אורחים. זאגט דער מחבר ווייטער ואחריו לוי, נאך דעם כהן רופט מען אויס דעם לוי, און דער טעם שטייט אין דער גמרא, א סמך פון

פסוק ס׳שטייט ויתנה אל הכהנים בני לוי, ביי דער מתנת כהונה דאכצאך, און דאס איז דאך איבריג אז די כהנים שטאמען פון לוי, אלא מאי קומט דאס אונז צו לאזן הערן, אז ערשט דארף מען מכבד זיין די כהנים, און נאך זיי די לוויים.

צייטליך • 15טן פעברואר 2006

העלפ? יא, איז דעס די דיין? יא, נו, איך האב נאר געוואלט פרעגן פין ווי נעמט זיך דער מנהג וואס ביי געוויסע חסידות׳ער ווי אין וויזניץ און איך שטעל מיך פאר אז עס איז דא ביי אנדערע אויך, אז מען איז מער מקפיד אויפן לוי ווי אויפן כהן, דאס הייסט אז פאר מ׳הייבט אן ציליינען שרייט מען קודם אויס לוי... לוי... דערנאך ווען מ׳זעט אז עס איז דא א לוי דאן קוקט מען אויב עס איז דא א כהן.

ילמדינו רבינו, וואס איז פשט?

סאכדעס • 15טן פעברואר 2006

יאך געהער נישט צו דער חסידות, און אין הלכה האב איך נישט געטראפן קיין מקור אויף דעם.

אזוי האט געענפערט דער דאיען, ערעב התאחדות.

cano • 16טן פעברואר 2006

א גרויסער יישר"כ דיינו! איך האב נאך נישט געענדיגט דעם היינטיגן שיעור, אבער איך האב נאר א שאלה אויב לערנען דא אויפן קאמפיוטער הייסט א מצוה הבא בעבירה?

„צייטליך": איך וייס נישט צי דאס איז די סיבה אבער עס איז דא הלכה מזאל נישט עולה זיין צוויי מאל א טאג אין דער זעלבער פרשה אבער ביי אינזער ביהמ"ד פארלאזט מען זיך אויף א התיר פינעם חת"ס (מיין איך) און מען איז עולה כהן במקום לוי

התאחדות • 16טן פעברואר 2006

יום ה' יתרו ס"ו האלטן מיר סימן קלה סעיף ד זאגט דער מחבר, המנהג הפשוט, דער פראסטער מנהג איז שאפילו כהן עם הארץ, אז אפילו א כהן וואס קען נישט לערנען, קודם לקרות, קומט פריער צו ליינען אין דער תורה, לפני חכם גדול ישראל, בעפאר א ישראל וואס קען יא לערנען, דער מחבר וויל דא ארויסברענגען אז הגם סיז דא ראשונים וואס האלטן אז א תלמיד חכם א ישראל קומט פאר א כהן עם הארץ, אבער לגבי קריאת התורה, מפני דרכי שלום, פסק'עט מען אז א כהן איז ערשט, רעדן שוין אויס די אחרונים אז קיין בזיון ת"ח איז דא נישט שייך, וויבאלד דער מנהג איז אזוי, (קען זיין דאס איז די סברא פון מהר"ש קלוגער וואס מיהאמיר געלערנט נעכטן), לייגט צו דער מחבר א תנאי, והוא שהכהן יודע לקרות, דאס איז נאר אויב דער כהן דער עם הארץ קען ליינען, לייגט צו דער רמא, ומיהו אם יוכל לקרות עם הש"ץ מלה במלה, אויב אבער דער עם הארץ קען טאקע נישט אליין ליינען אין דער תורה, אבער מיטזאגן מיט דעם בעל קורא קען ער יא, סגי בכך, איז גענוג אזוי, דאס הייסט אז ער קומט פאר א ישראל א ת"ח, כדלקמן סי' קלט, אזוי ווי ס'ווערט געפסק'עט אין סימן קלט סעיף ב, דער מחבר פסק'עט דארט אז אויב קען מען זאגן מיט דעם בעל קורא איז דאס גענוג.

במאמר המסוגר אז דער עולם זאל פארשטיין, אמאל איז געווען דע מנהג אז דער עולה איז אליין דער בעל קורא, שפעטער האט מען מתקן געווען א שליח ציבור, זאל פארליינען.

ענדיגט דער מחבר צו זיין הלכה, שאם אינו יודע לקרות האיך יברך על התורה, ווייל אויב וועט דער כהן נישט קענען ליינען ווי אזוי זאל ער דען קענען מאכן א ברכה, אבער די אחרונים רעדן שוין אויס אז היינט איז מען נישט מקפיד אפילו אז דער עולה זאל קענען מיטזאגן מיט דעם בעל קורא, מער איבער דעם וועט מען לערנען אין סי' קלט. [פארקירצט]

cano • 16טן פעברואר 2006

אויב איז נישט דא קיין לוי איז דער כהן עולה במקום לוי און דאס איז לויט געוויסע פוסקים עולה געווען צווי מאל ממילא אויף געוויסע פלעצער פרעגט מען קודם אויב עס איז דא א לוי און טאמער יא קען מען געבן די ערשטע עליה פארן כהן און טאמער נישט שיקט מען ארויס דעם כהן פין ביהמ"ד און מען זאגט אם אין כאן כהן יעמוד פב"פ במקום כהן

התאחדות • 17טן פעברואר 2006

עש"ק פ' יתרו ס"ו האלטן מיר סי' קלה סעיף ו, זאגט דער מחבר, אם נכנס הכהן לבית הכנסת, אויב דער כהן קומט אן אין בית המדרש, אחר שהתחיל הישראל לברך, פונקט נאך וואס מ'האט אויסגערופן א ישראל אנשטאט איהם, און דער ישראל האט שוין אנגעהויבן צו זאגן די ברכה פון אשר בחר בנו, אינו פוסק, קען דער כהן מיט זיין וועזנהייט דאס נישט אפשטעלן, און ער זאל עולה זיין, אבל ברכו לא הוי התחלת, אויב האט דער ישראל נאר געזאגט ברכו, קען ער איהם יא אפשטעלן, און דאס איז נישט לבטלה, וויבאלד דער עולם האט געענפערט ברוך ה' המבורך לעולם ועד, ועומד הישראל בתבה, אבער דער ישראל בלייבט שטיין ביי דעם באלעמער, עד שישלימו כהן ולוי, ביז ווילאנג דער כהן און לוי ענדיגן זייערע עליות, ואז יקרא, און דאן זאגט ער ברכו, און מ'רופט איהם נישט נאכאמאל אויס, און דאס איז כדי שלא יתבייש, אז דער ישראל זאל נישט פארשעמט ווערן.

אם אין כהן בבית הכנסת, אויב איז נישט דא קיין כהן אין בית המדרש, קורא ישראל במקום כהן, קען רופט מען אויס א ישראל אנשטאט דעם כהן, ולא יעלה אחריו לוי, אבער צו שני זאל מען נישט אויסרופן קיין לוי, כדי דער ציבור וואס ווייסט נאר אז דער צווייטער איז א לוי, וועלן מיינען אז דער ערשטער איז א כהן, הגה זאגט דער רמא אבל ראשון יוכל לעלות, אבער צו ראשון קען דער לוי עולה זיין, רעדן די אחרונים אויס אז דאס איז נאר ווען דער לוי איז גלייך צו דעם ישראל בחכמה, אויבאיז דער ישראל גדול בחכמה, דאן דארף מען מכבד זיין ערשט א תלמיד חכם א ישראל ווי איידער א לוי, (איך מיין אז דא זעט מען אז ס'איז נישט דא קיין שום מקור צו די וואס מאכן אן עסק מיט דעם לוי, אבער

דאך איז דא סמך אויף דעם מנהג, עיין במט"מ, ער זאגט אז דאס איז א מנהג פראנקפורט, אויב איז נישט דא א כהן דאן רופט מען אויס א לוי ווי איידער א ישראל) וכשקורין אותו און מ'ווען מ'רופט איהם אויס, דאס הייסט סיי א ישראל אדער א לוי אנשטאט א כהן, אומרים במקום כהן, זאגט דער אויסרופער במקום כהן, שלא יטעו לומר שזהו כהן, כדי דער ציבור זאל זיך נישט טועה זיין און זאגן אז דעם וועמען מ'האט אויסגערופן איז א כהן.

סעיף זיין זאגט דער מחבר אם היו כהן ולוי בבית הכנסת, אויב ס'איז געווען א כהן און א לוי אין בית המדרש, וקרא הכהן, און מ'האט אויסגערופן דעם כהן פאר ראשון, וקרא הכהן, און נאך וואס דער כהן האט געענדיגט זיין עלי', וסבור שאין שם לוי, האט מען געמיינט אז ס'איז נישט דא קיין לוי, והתחיל לברך ברכת התורה שנית, און דער כהן האט שוין אנגעהויבן צו מאכן נאכאמאל די ברכה, אנשטאט דעם לוי, אין מפסיקין אותו, דאן שטעלט מען נישט אפ דעם כהן, פארשטייט זיך אז דאס איז נאר אויב האט ער שוין אנגעהויבן מאכן די ברכה פון אשר בחר בנו, און נישט נאר ברכו, וואס דאן דארף מען יא אויסרופן דעם לוי. [פארקירצט]

קרעמער • 20סטן פעברואר 2006

א גוט מארגן חשוב'ער דיין שליט"א,

מיט א שטיקל שפעטיגונג קום איך דא מעורר זיין עטליכע קורצע נקודות אויף די גאר טייערע שיעורים יומיים (וואס איך האב מפרסם געווען אויף נאך ערטער אינעם פארק).

1) אינעם שיעור פון מיטוואך יתרו האט דער חשוב'ער דיין געשריבן ווי פאלגענד: איצט טוט זיך א גאנצע מחלוקת הפוסקים, וואס טוט מען ביי פרשת וואס זענען מחוברים, לדוגמא, תרומה תצוה ווען דאס גייט ביינעזאם וכו'.

איך ווייס נישט אויב דער דיין האט זיך געכאפט, אבער אויב תרומה-תצוה גייען אינאיינעם, גייט דער דיין אויף דייעט... כ'מיין, אין אנדערע ווערטער, „תרומה און תצוה קענען נישט גיין אינאיינעם"!

[פארקירצט]

3) ביים סוף פונעם שיעור שרייבט דער חשוב'ער דיין שליט"א אז דער פסוק פון ויתנה אל הכהנים בני לוי שטייט (דאכצאך) ביי דער מתנת כהונה. וויל איך אים מעלדן אז עס דאכצאך אים נישט גוט, און אז מען מיינט נארט מען זיך (להוסיף אצל אשכול „קינדערישע גערעדעכצער"), ווייל דער פסוק שטייט אין דברים (ל"א, ט'), דער פסוק הייבט זיך אן ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי וגו'.

לסיומא: א גרויסן יישר כח אייך פאר די טייערע שיעורים, מען דערקענט אויף זיי די ארבעט וואס איר לייגט אריין, עס איז נישט סתם נאכגעטייפט פון משנה ברורה און איבערגעטייטשט אויף דזשארגאן, דא ליגט אן עבודה פון שעות נאכצוקוקן די שיטות הפוסקים, ותשואת חן חן לך, חזק ואמץ, יגדיל תורה ויאדיר.

תורה און וויסנשאפט

„שמן זית זך“ — וואס שטייט אויפן פלעשל?

„ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור“ – און רש"י: די ערשטע טראפן פון דער מאסלינע. אין תשס"ז–תשס"ח האבן לייענער פון הײדפארק פארגליכן די מדרגות אין דער משנה אין מנחות מיט די לעבלס אין גראסערי: „עקסטרא ווירדזשין“, „ווירדזשין“ און „פאמאס“ – און צי פאמאס קען הייסן „זך“.

פון **עבדעבריי43, שלומשטוב, Baachi, ענדע_צדיק** • אויסגעקליבענע תגובות [פארקירצט]

הײדפארק • חדשות אנ"ש און בילדער • „פלאשע שמן זית פארפלייצט אמעריקא“ • 24סטן דעצעמבער 2006 – 30סטן נאוועמבער 2007
https://hydepark.sites.tab.bot/t/2112314.html#p19791372

עבדעבריי43 • 24סטן דעצעמבער 2006

[פארקירצט] ווער עס קען עפעס לערנען. האט שוין געלערנט די משניות אין מנחות פרק ח משנה ה. שלשה שמנים הן ובהן שלשה שלשה. עס איז פארהאנדן פארשידענע מדריגות אין שמן זית. הראשון שבראשון. וכולו השלישי שבשני. והשלישי שבשלישי. פסול למנורה כשר למנחות. וכדומה.

עס איז פארהאנדן „זך“ און נאך וויניגער זך מדריגה און מדריגה. [פארקירצט]

עבדעבריי43 • 24סטן דעצעמבער 2006

[פארקירצט] אזוי וויא איך האב פריער געשריבן פון דער משנה אין מנחות, אז עס איז דא מדריגות אין שמן זית, למנורה ולמנחות (די ערשטע פסוק אין ואתה תצוה, אין רש"י), אזוי להבדיל איז דא גרעידס (מדריגות) ביי זיי אויך.

עס איז דא גרעידס ביי מאנופעקטורונג, דאס הייסט ביי אויל קאמפאניס וואס מאכן די אויל (אזוי וויא עס איז דא מדריגות אין מעל, אדער אין הונדערט מינים „פעטעטעס“ ביי די פטעטע טשיפ פעקטאריס, אדער ביי צענדליגע מינים עפעל ביי די עפעל ארטשערדס: „מעקינטאש“, „קארטלענד“, „רעד דעלישאס“ וכדומה).

אבער ביי ריטעל, דאס הייסט אין גראסערי סטארס:

איז דא (1 „עקסטערע ווירדזשין“ אויל. דאס הייסט די קלארסטע, וואס מען פרעסט נישט ארויס דורך קעמיקעלס. עס האט די וויניגסטע עסיד.

נאכדעם איז דא (2 „ווירדזשין“, נישט עקסטערע ווירדזשין, וואס האט מער עסידס.

לעצטע איז „אליוו פאמעס“, וואס איז געמאכט די לעצטע פון דער איבערבלייבונג פונעם זית, אויך פון די שמרים, געמישט מיט ווירדזשין אויל. אבער עס הייסט אויך שמן זית. [פארקירצט]

דו ווייסט, עס איז דא אן ענגליש ווארט „יו געט וואט יו פעיד“: פאר וויפיל דו באצאלסט, אזוויפיל באקומסטו. אז דו צאלסט פאר א זאך וויינעגער, איז עס מסתם ווערט וויניגער. [פארקירצט]

שלומשטוב • 25סטן נאוועמבער 2007

מען זאל אכטונג געבן היי יאר אויך, ווען מען קויפט שמן זית, און עס שטייט שמן זית זך, און עס שטייט אויך - olive pomace oil זאל מען וויסן אז עס איז סתירה מיני' ובי', עס קען נישט זיין „זך“ אויב איז עס פאמאס. פאמאס מיינט אז עס איז פין די כתישה שני' אדער ווייטער, און עס ברענט „נישט“ גוט.

איך ווייס נישט ווי אזוי א קאמפאני' האט נישט קיין בושה צו שרייבן שמן זית „זך“ און דערביי צוגעבן אז עס איז פאמאס. בושה און א חרפה.

Baachi • 27סטן נאוועמבער 2007

„שלומשטוב“: פאמאס אויל ברענט זער גוט. סאיז ממש נישט צו דערקענען קיין חילוק. די כהנים אין ביהמ"ק האבן ווארשיינדליך יא געזען, איך נישט, לדעתי צו נומען עקסטרא ווירדשין צום צונדן איז פשוט בל תשחית. לפענ"ד מיינט „זך“ אז סאיז געפילטערט, אן קיין שמרים. איך מיין דו פארטוישט מיט כתית למאור ולא כתית למנחות.

שלומשטוב • 28סטן נאוועמבער 2007

באטשי,

ביסט גערעכט וועגן „זך“.

אבער עס ברענט נישט אזוי גוט ווי די ווירדזשין, און דער חילוק זעט זיך אן, ווי לאנג עס ברענט, די פאמאס ברענט נישט אזוי לאנג, און לעשט זיך אויס אינדערמיט.

ענדע_צדיק • 30סטן נאוועמבער 2007

ר´ באטשי, אז איר וועט אביסל גוגלען וועט איר זען אז עקסטרא ווירדזין איילבירטן אויל איז פון דער ערשטער שטויסונג. ממילא זענען דא יידן וואס לערנען רש"י אויפן ערשטן פסוק אין תצוה און באשליסן אז טיפה ראשונה דאס איז עקסטרא ווירדזין. אני הקטן בתוכם כאטש ביי מיר איז עס לסימנא בעלמא, און אויך ווייל דאס פלעשל איז פיל שענער ווי ביי די כשרע אוילס וואס קאסטן דאפלט, האבן נישט דעם ריח ניחוח פון גוטע איילבירטן אויל און קומען אין געמיינע פלעשעלעך. [פארקירצט]

אנשי שם • צו דער יארצייט

דער ערלויער רב – א טאג אין זיין ישיבה

דער ערלויער רב, ר' יוחנן סופר זצ"ל, אן אייניקל פון חתם סופר'ס משפחה, איז נסתלק געווארן אין ירושלים אין אדר א' תשע"ו, אין עלטער פון 92 יאר. אין די טעג פון זיין יארצייט ברענגען מיר די שילדערונג וואס זיין תלמיד „טהור עיניים" האט דעמאלט געשריבן אין קאווע שטיבל: פון דעם פארטאגדיגן לויפן אין ישיבה ביז תיקון חצות אויף די טרעפ פונעם ארון הקודש.

פון **טהור עיניים** • אויסגעקליבן און מגיה געווען

קאווע שטיבל • אידישע און אלגעמיינע נייעס • „ברוך דיין האמת! ערלויע רב זצ"ל" • 24סטן פעברואר 2016
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/10161.html#p322483

עס קומט מיר אן זייער שווער צו שרייבן זכר צדיק לברכה אויף מיין הייליגן רבי'ן דעם ערלוי'ער רב, אבער ליידער שטיי איך ביי דעם ביטערן מאמענט אז איך מוז דאס שרייבן.

ובכן, נעם איך זיך דא צו דער עבודה קשה פון שרייבן אפאר שורות איבער דעם אדם הגדול בענקים, הרב דומה למלאך ה' צבאות, קדוש ה' מיוחד רבינו יוחנן בן הרב משה סופר זכר צדיק וקדוש לברכה הרינו כפרת משכבו.

איך וויל ספעציעל ווידמען אביסל צייט און אנשטרענגען מיין פעדער צו באשרייבן אט דעם גרויסן מאן ווייל איך זע אז די המון עם און דער סתם חסיד'ישע גאס האט נישט קיין השגה פון וואס פאר א גרויסן מענטשן מען רעדט דא.

בעצם וואלט איך געקענט ארויסברענגען שטארק דעם פוינט אז ער איז געווען דער „לעצטער" ממש וואס האט אויפגעשטעלט אליינס זיין קהילה און דאס אידישקייט נאך דעם גרויסן חורבן אייראפע. איך וואלט געקענט ארויסברענגען דעם נקודה אז ער איז דער „לעצטער" וואס האט געפירט אויפן דרך פון די אמאליגע אונגארישע רבנים די תלמידי החתם סופר והכתב סופר, ותלמידי תלמידיהם זכותם יגן עלינו.

[פארקירצט]

אבער לגבי איין זאך וויל איך זיך יא באציען צו דעם וואס ער איז געווען דער לעצטער.

עס איז ידוע אז געווענליך אין דער היסטאריע פון כלל ישראל, האט זיך זייער אפט געמאכט אז דער חותם פון א תקופה איז געווען א מענטש וואס איז געווען פיל גרעסער ווי די אנדערע בני דורו. אזוי ווערט אנגעוויזן אויף ר' האי גאון, אז ער איז געווען פיל גרעסער פון די אנדערע גאונים פאר אים, ווייל ער איז געווען דער חותם פון א תקופה. אזוי אויך איז געווארן אנגעוויזן אויף אנדערע גדולי ישראל.

אט דעם געדאנק קען זיכער געזאגט ווערן אויף דעם גאון וצדיק דעם ערלוי'ער רב זצ"ל. און דא וויל איך טאקע נעמען אפאר מינוט אראפצאלייגן, אזוי נאר אויפן שפיץ גאפל וואס דער איד איז געווען.

די טעכנישע פרטים פון זיין לעבן און יחוס האט מען שוין געברענגט דא. אבער איך וויל רעדן מער פון דעם מענטש, פון דעם פערזענליכקייט, פון זיין תורה, קדושה, תפילה, עבודה און גמילות חסדים און נאך און נאך און נאך.

דער רבי זצ"ל איז געווען אזא אדם השלם, ער האט פארמאגט אין זיך אזוי פיל שלימות, אז צווישן אלע זיינע זיבן זין אינאיינעם, טראץ וואס יעדער פון זיי האט זיך גאר אסאך מעלות, קען מען נישט אבער דאך נישט טרעפן די שלימות וואס דער איין פערזאן האט פארמאגט.

איך וועל אנהייבן מיטן אראפלייגן א טיפישער סדר היום פון יעדן גרינעם דינסטאג, אדער דאנערשטאג.

דער סדר היום

דער טאג האט זיך אנגעהויבן בערך פיר אזייגער ווען ער האט מקיים געווען דער יתגבר כארי. און בערך פיר דרייסיג פלעגט ער שוין קומען צו גיין אין ישיבה יעדן צופרי. אבער אזוי ווי דער דאקטער האט אים געזאגט אז עס איז געזונט פארן מענטש צו לויפן (מאכן עקסערסייז), האט ער געטראפן א געוואלדיגע עצה צו קענען לויפן און צו דארפן פארשווענדן צייט אויף דעם.

אין בית המדרש אריין דארף מען דאך לויפן, און פאר דעם געזונט דארף מען אויך לויפן, איז דאך געוואלדיג: יעדן צופרי, ווען ער איז געקומען אין ישיבה, פלעגט ער לויפן, אבער ממש לויפן, פון זיין הויז ביז אין ישיבה, בערך פיר דרייסיג פארטאגס, ווען קיינער איז נאך נישט אויפן גאס, דעמאלס איז ער געקומען צו לויפן אין ישיבה.

די בחורים פלעגן אויפשטיין פרי פארטאגס זיך באהאלטן אויפן דאך פון ישיבה צו זען ווי דער רבי קומט צו לויפן. אבער מיט א חשק און אן אימפעט ווי א קליין קינד, אט אזוי איז ער געלאפן, ביי די פופציג, זעכציג און אפילו ביי די פינף און זיבעציג (איך האב קיינמאל נישט מברר געווען פונקט ווען ער האט אויפגעהערט דאס לויפן).

געקומען אין ישיבה, איז ער תיכף געגאנגען אין מקוה, נישט פארפאסט קיין מקוה קיינמאל. און ווי אזוי דאס מקוה גיין האט אויסגעזען דאס איז שוין א פרשה פאר זיך. די לעקטערס אין מקוה זענען געווען גאר שוואך אזוי אז מען האט שוועהר געקענט זען דארט, און מיט דעם אלעם האט ער געהאלטן די אויגן צוגעמאכט פון ווען ער איז אריין ביז ער איז ארויס. כאטש וואס בדרך כלל איז קיינער נישט דארט געווען.

ער פלעגט גיין אין מקוה טאפנדיג די ווענט מיט די הענט און אזוי האט ער געמאכט זיין וועג דארט, אבער קיין אויג האט ער נישט געעפענט דארט.

געענדיגט מיט דער מקוה איז ער ארויפגעקומען אויבן אין דארמיטארי אויפוועק די בחורים. (אין די עלטערע יארן פלעגט דאס שוין זיין פיל ווייניגער, אבער פון צייט צו צייט פלעגט ער אליינס אויפוועקן די בחורים אפילו אויף די עלטערע יארן).

אוי, ווי קען מען פארגעסן די ווארימקייט, די הייליגקייט, די ערליכקייט, דאס יראת שמים וועלכע האט זיך געגאסן פון דעם רבי'ן ווען ער פלעגט זיך ארום דרייען פון איין צימער צום צווייטן און זיך אונטערזינגען: ישראל עם קדוש, ישראל עם קדוש, שטייט אויף, שטייט אויף, צו עבודת הבורא, ישראל עם קדוש, ישראל עם קדוש, שטייט אויף, שטייט אויף, צו עבודת הבורא.

ישראל עם קדוש, ישראל עם קדוש, שטייט אויף, שטייט אויף, צו עבודת הבורא

אדרבא, פרעגט אייך נאר נאך ביי סיי וועלכן תלמיד וועט איר הערן. דאס וועט בלייבן אין זכרון ביזן לעצטן טאג.

נאכן אויפוועקן די בחורים איז ער תיכף געגאנגען צו זיך אין צימער און זיך געזעצט לערנען. פארן דאווענען האט ער געטרונקען א קאווע און זיך אנגעטון די טלית און תפילין. זיבן אזייגער איז ער געשטאנען אויף זיין פלאץ אין ביהמ"ד און אנגעהויבן יגדל.

א שחרית ביים רבי'ן יעדן פשוט'ן טאג איז צוגעגאנגען בדחילו ורחימו, אויף אן אופן וואס איך וואלט געוואונטשן יעדן איד אויף יום כיפור. וואס הייסט, מען שטייט דאך פארן מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא און מען בעט זיך אויס ביי אים.

אבער ער איז דאך נישט נאר א רבי נאר אויך א ראש ישיבה. זיין פלאץ ביים דאווענען איז נישט געווען ביים מזרח, נאר דוקא ביים מערב וואנט. דארט, ביים מערב וואנט האט ער געהאט א שטענדער ווי ער איז געשטאנען גאנץ דאווענען. פון דארט האט ער זיך אומגעקוקט אויף זיינע תלמידים, זיינע באליבטע צאן קדשים און אכט געגעבן וויאזוי זיי דאווענען.

ביי שמונה עשרה אבער, ווי עס שטייט אין שולחן ערוך אז מען דארף שטיין ביים וואנט, איז ער אריבער קיין מזרח ווי ער האט אויך פארמאגט א שטענדער. אזוי האט ער אלץ משלב געווען צווישן זיין פונקציע פון רב, רבי, ראש ישיבה און ערליכער איד.

תיכף נאכן דאווענען האט ער פארגעלערנט פאר די בחורים משניות און שולחן ערוך, און ערשט דערנאך איז מען אראפ אין חדר האוכל עסן פרישטאג.

אבער דער רבי איז אריין ביי זיך אין צימער און אנגעטון די ר"ת תפילין און זיך געזעצט ווייטער לערנען.

ווען דער סדר הלימוד האט זיך אנגעהויבן פלעגט ער ארייןקומען אין בית המדרש, אנגעטון אין די ר"ת תפילין און זיך געדרייט צווישן די בחורים, און געכאפט א שמועס אין לערנען, מיט דעם און מיט יענעם. אזוי אויך האט מען געקענט צוגיין צו אים און רעדן אין יעדן מקצוע אין לערנען.

זיך ארום געדרייט אביסל צווישן די תלמידים און צוריק אין צימער לערנען די הייליגע תורה. בערך האלב עלעוו, עלעוו, פלעגט ער אויסטאן די ר"ת תפילין און דאן האט מען אים געברענגט פרישטאג.

נאך פרישטאג פלעגט ער פארלערנען פאר זיין שיעור (ביז די מיטעלע מ' יארן האט ער געהאט די עלטסטע שיעור אין ישיבה, און דאן האט ער עס געטוישט אז ער האט זיך אליינס אויסגעקליבן בחורים פון צווישן אלע יארגענג פון וועלכע ער האט זיך צאמגעשטעלט זיין שיעור).

בערך צוויי דריי אזייגער פלעגט ער אהיים גיין פאר בערך צוויי שעה און דערנאך צוריק געקומען אין ישיבה ווי ער איז געבליבן ביז צען עלעוו ביינאכט. (אין די לעצטע יארן, נאך וואס די רביצין אין אוועק, פלעגט ער אפט מאל אפילו די נאכמיטאג שעות בלייבן אין ישיבה, אדער צומאל בלייבן ביז גאר שפעט ביינאכט.)

אט דאס איז געווען זיין סדר היום דבר יום ביומו.

זמנים מיוחדים

יעדן ליל שישי האט מען געפראוועט אין ישיבה תיקון חצות. א גרויסער עולם בחורים איז סייווי אויפגעבליבן לערנען, און פונקט

צו חצות פלעגט מען פארלעשן האלב פון די לעקטערס און דער רבי איז ארייגעקומען און זיך אוועק געזעצט אויף די טרעפ פון דעם ארון הקודש און אנגעהויבן תיקון חצות, מיט א לב נשבר און בכיות נוראות ווען טרערן גיסן זיך פון זיינע אויגן האט ער געקלאגט אויפן חורבן בית המקדש ווי א טאטע אויף א בן יחיד וואס איז נעבעך פלוצלינג אומגעקומען.

„אוי הקבצו ושמעו, בני יעקב כולכם, קרעו לבבכם ואל בגדיכם, כי בפשעכם שלחה אמכם, ותנו כבוד לה' אלוקיכם", „מי האיש החפץ חיים, וחיך אוכל יטעם לו...". (איך האף אז איך שרייב גוט, ווייל דאס ליגט מיר נאך אין זכרון פון דעמאלס).

פרייטאג האט דער רבי פארגעלערנט אין ישיבה א שיעור כללי, און ביי חצות פלעגט ער פארלערנען א חסיד'יש ספר, אלס הכנה צום שבת קודש הממשמש ובא.

איך וועל קיינמאל נישט פארגעסן דעם ערשטן מאל וואס איך האב דאס געהערט. דער רבי האט פארגעלערנט דעמאלס א שטיקל עבודת ישראל. אבער דער שיעור האט זיך נישט אנגעהויבן מיט דעם דיבור המתחיל פון דעם פסוק. דער שיעור האט זיך אנגעהויבן מיט א שמועס: מיר דארפן דאנקען און לויבן דעם הייליגן באשעפער אז מיר האבן די זכיה צו לערנען אזא הייליגע תורה, אז מיר קענען היינט לערנען די תורה און די הייליגע ווערטער פון אזא הייליגער צדיק וקדוש ווי דער קאזשניצער מגיד.

און אזוי האט ער פאר די קומענדיגע פאר מינוט זיך נישט געקענט בארואיגן פון דעם גרויסן ריזיגן זכי' וואס מיר האבן אז מיר קענען לערנען זיין תורה און ווערן אנגעזאפט מיט דער קדושה וואס ער האט ארייגעלייגט אין די ווערטער.

אט אזוי האט געלערנט א חסיד'יש ספר א איד וועלכער האט דוקא געהייסן אן אשכנז. א איד וועלכער האט כל ימיו געדאווענט נוסח אשכנז (און אין אלע זיינע בתי מדרשים דאווענט מען ביז היינט נוסח אשכנז) און האט קיינמאל נישט אנגעטון א גארטל צום דאווענען. הלוואי' ווען איך זאל האבן אזא התעוררות כאטש איינמאל א יאר.

ווער רעדט נאך שבת. די באטע-טיש פרייטאג צו נאכטס. די שלש סעודות'ן שבת פארנאכטס, און דאס זינגען לדוד ברוך ה' צורי נאכדעם.

שלש סעודות תורה האט מען זיך נישט פארגעקוקט. עס איז געליגן פאר אים אזא קליינער שאפקעלע מיט עטליכע ספרים און ווען עס איז געקומען צייט צו זאגן פלעגט שטיל ווערן אין בית מדרש פאר עטליכע מינוט בשעת ווען דער רבי האט ארייגעקוקט אין איינעם פון די ספרים, און אמאל אין מער ווי איינס, און נאך עטליכע מינוט האט ער אנגעהויבן זאגן. שטיל, איידל, בקול דממה

דקה, אבער אין בית מדרש האט געהערשט א שטילקייט אז מען האט אים געקענט הערן אין גאנצן בית מדרש, והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני.

ימים טובים ויומי דפגרא

ווער עס האט אמאל געוואלט זען וואס עס מיינט פונקט פארקערט פון מצוות אנשים מלומדה האט געדארפט קומען צוקוקן די עבודה פון דעם רבי'ן ביי די ימים טובים. יעדער יום טוב האט זיך געהאט זיין מהלך און זיין אייגנארטיגער עבודה.

א חנוכה לעכט צינדן, א מגילה ליינען, א תשעה באב, א ראש השנה. יעדע זאך איז צוגעגאנגען מיטן גאנצן ברען. ווי קען מען פארגעסן ווי תשעה באב האט מען געזען אויף דעם איד דעם חורבן בית המקדש. ער האט נישט געזען וואס טוט זיך ארום אים, ער האט נישט געהערט ווען מען האט גערעדט צו אים. וואס הייסט? דער בית המקדש איז דאך חרוב געווארן.

ער האט נישט געזען וואס טוט זיך ארום אים. וואס הייסט? דער בית המקדש איז דאך חרוב געווארן.

ווען עס איז געקומען צו חנוכה לעכט צינדן, זיין פנים האט געשיינט און געלאכטן ווי מיט טויזנט ליכט. אה, מיר האבן געוואונען די יוונים וועלכע האבן געוואלט משכיח זיין די תורה, מען האט באנייט דעם בית המקדש און געצינדן די ליכט. באמת זיין פנים האט געשטראלט פון שמחה.

אוי, ווען חודש אלול איז אנגעקומען, דעמאלס האט זיך אנגעהויבן די תשובה ביזנעס, אבער אויף אן אמת. (איך ווייס נישט פונקטליך אויף וואס ער האט תשובה געטאן, אבער עס האט אויסגעקוקט זייער ערנסט.) חודש אלול פלעגט ער פארלערנען פיר שיעורים יעדן טאג, אויסער די משניות און שולחן ערוך צופרי.

זיין ספרים שטוב און חידושי תורה

אז מען איז ארייגעקומען אין זיין שטוב אין ישיבה, ווי עס איז פריער געווען איין צימער, און שפעטער, סוף מ' יארן האט מען צוגעבויעט נאך א צימער, זענען אלע פיר ווענט, פוןביידע צימערן, געווען באצירט מיט ספרים שענק, רוב ספרים זענען געווען אויסגעלערנט, און גאר אסאך פון זיי האבן געהאט אסאך הגהות אין זיי.

צוויי גאנצע פאליצעס זענען געווען באזעצט מיט ספרים וועלכע זענען בעצם געווען זיינע חידושי תורה וואס ער האט אליינס אפגעשריבן. און עס איז וויכטיג צו געדענקען אז די חידושי תורה

נעמען נישט אריין זיינע של"ס תורות און אזוי אויך נישט זיינע תשובות. זיינע של"ס תורות פלעגט ער נישט אפשרייבן און ער פלעגט נישט מעתיק זיין זיינע תשובות פאר ער האט זיי ארויסגעשיקט, אזוי אז ביז בערך תש"ן, ווען די תלמידים האבן אנגעהויבן געהעריג אפשרייבן זיינע של"ס תורות און מעתיק זיין אלע תשובות, זענען רוב פון די חידושי תורה ליידער נישט געבליבן.

די צוויי פאליצעס מיט חידושי תורה זענען נאר די וואס ער האט יא אליינס אפגעשריבן.

הומאר

א כהן, א באנדיט

א מעשה פון אמאל: אן ארימער אידל אין א פארכמורעט דערפל טראכט אויס וויאזוי צו ווערן א חשוב'ער מענטש – ער קומט אן אין א פרעמד שטעטל און גיט זיך אן פאר א כהן. אלעס גייט ווי געשמירט, ביז א לאנדסמאן פון דער היים קומט אריין אין קלויז. און וואס טוט מען מיט די עליות פון „במקום לוי“?

פון **פעדער** • אויסגעקליבן און מגיה געווען

קאווע שטיבל • א שמייכל • „א כהן, א באנדיט.“ • 15טן פעברואר 2013
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/2952.html#p87220

דענק איך א געשיכטע. פאסירט האט עס אין איינע פון די קליינטשיגע ארימע דערפעלעך, ווי א רעכטע לייטישע דראשקע איז געווען א יקר המציאות.

דארט אין א קליינע פארכמורעטע אפגעסמאליעטער, כאטקע. - ווי די ווענטלאך צוזאמגעשטעלט פון שמאלע אלטע לייסטלעך באהאפטן איינע צו די אנדערע מיט אביסל ציקער וואסער, - זענען געשטאנען האלב איינגעפאלענע, און זיך געוויגט מיט יעדע'ס לייכטער ווינטל, ארויסלאזענדיג דערביי שטילע קרעכצן,

פאר א צוקוקנדער, וואלט זיך געדוכט, ווי דער גאנצער ווענטל וועט זיך יעדע ווילע אויסציען, צו איר לעצטער רוה, און די אינווייניגסטן טייל פון דער הייזקע וועט בלייבן אנטבלויזט צו א נאקעטער הימל. אויסגעשעטלט צו א שפע רב פון די שלאקסן רעגן וואס האבן צייטנווייז אן ווארענונג זיך אראפגעלאזט און אדורכגענעצט די שטאט מיט אלעס וואס אין איר.

ווירקליך אבער, איז אין דעם שטעטל, א צוקוקנדער פארבייגייער, ווייניג וואס פאריבער.

ווארום מערסטענסטייל פון די היזיגע איינוואוינער האבן געוואוינט אין אלטע פארלאטעטע ביידאלאך. צוזאמגעקלאפט פון אפאר הווילע פווילע קלעצער. און עס זענען געווען מעשים בכל לילה, אז א כאטקע זאל אינמיטן נאכט זיך אויפהייבן בדחילו ורחימו, און אן ווינטשן עפעס וואס, איז עס ווי עס שטייט און גייט פארשווינדן געווארן אין דעם שווארצן האריזאנט. איבערלאזנדיג די אומשילדיגע. אונטערן שיץ פונעם אלמעכטיגן גאט. און צו דער רחמנות פון די בייזע געדיכטע שווארצע וואלקענעס.

דערפאר איז דאס אינגאנצן קיין חידוש נישט געווען. אז אונזער הייזקע איבערגעדעקט מיט א שטרויענעם דעכל. האט אויסגעזען ווי עס גייט יעדע ווילע זיך צוזאמליייגן, צו אלע גוטע יאר.

אין איר, אויף אן אפגעהויבלטן בענקל וואס איז אגב געווען דאס איינציגסטע שטיקל מעבל אין הויז.

איז געזיצן אן איינגעהויקערטע אידל, און מיט א צעבראכן הארץ טראכט ער צו זיך.

וואס האב איך צו זיצן אין דעם פארקוועטשן דערפל, אפלעבן מיינע יארן איינזאם און ארים.

ניטאמאל הערט איינער פון מיר. אך! ווי אנדערש וואלט געווען ווען עס זאל נאר איינער כאטש איינזען אין די גאלדענע טאלאנטן וואס איך פארמאג. אהא! וואס פאר א רוהם און ערע וואלט עס מיר געבראכט.

אפשר איז שוין טאקע געקומען די צייט אז איך זאל מיך ערגעצוואו צום טייוול, אוועקציען. און לאזן די דערפישע גליקן צו אלדאס בייזע גיטע יאר.

און דאן, האט אויפגעבליצט א געדאנק אין זיין מח. א ברילאנטענעם איינפאל, וואס וועט זיכער ברענגען די גיטע גליקן אויף וואס ער האפט אזוי ארויס.

געטראכט און געטון. ער שפאנט איין זיים האלב אפגעשטאבענעם פערדל און מיט אכזריות האט ער מיטן גאנצן קראפט געני'מען שמייסן דעם פערדל נעבעך. ביז בלוט.

דאס אומגליקליך פערדל האט גע'יאמערט און געהירזשעט. אבער ער איז אינגאנצן געווען פארטון אין די זיסע פאנטאזיעס איבערן ליכטיגן צוקונפט. אז ער האט בכלל נישט אינאכט גענימען אז ער שמייסט זיין אויסגעמאגערט פערדעלע 60 מאל פער שטונדע.

און זיינע פאנטאזיעס, האט ער זיך בשעת מעשה געזען קלאפן אויפן באלעמער -, אין גרויסן קלויז, אלס'ן רייכן ראש הקהל מיטן רינדעכיגן בייכל. - יעדן מאל מיט אן אנדער פאראדרעדנונג. תקנה. אדער פארלאנג.

פארשטענדליך אז ווי נאר ער האט אפגערייזט פון שטאט האט זיין פערדל אויסגעשטרעקט די פיסלאך, און איינגענימען אן אייביגע שוויגעניש.

דער אידל האט הערשט דאמאלטס באנימען ווי רשעות'דיג ער איז זיך באגאנגען צו זיין געטרייען פערדל. און ווי סאדיסטיש ער האט איר געשמיצט און געריטעוועט, אן קיין אפשטעל, בלויז וויבאלד איהם האט זיך געדוכטעט אז דער עולם אין קלויז האט נישט גלייך געהערט די הילכיגע קלאפעריי זיינעם, און נישט באלד שטיל געבליבן. אדער אפשר האבן זיינע פויסטן צו איידל באהאנדלט דעם באלעמער און מעגליך אז ער האט גאר געקלאפט אויף אפאר ווייכע קישענעס. דערפאר האט מען אים נישט באלד געהארכט

מיט טרערן האט ער געגלעט דעם פערדל'ס שוואנץ, און מיט א קורצן הספד זיך מיט איר שווערליך געזעגנט.

אויף די פיס האט ער פארגעזעצט דעם וועג איבערלאזנדיג דעם פערדעלעס קערפער אין א קליין שמוציג טייכל פון רעגן וואסער.

אזוי גייענדיג אפאר טאג איז ער אנגעקומען צו א שטעטל ווי ער האט זיך תיכף ומיד אנגעגעבן אלס א רויטער כהן. מדורי דורות. נישט פארגעסענדיג דערביי, שטרענג אנצוזאגן אז ער וועט בשום אין פנים ואופן אויפגעבן אויף זיינע רעכטן וואס קומט זיך איהם אלס כהן.

אזוי האט ער זייענדיג די איינציגסטע כהן אין שטאט גענאסן פון אלע געשמאקע כיבודים וואס ווערט פארן כהן געשאנקען. אנגעפאנגען פון באקומען אן עליה יעדן שני וחמישי, און געענדיגט ביים האבן די כיבוד פון זיין די ערשטע זיך אויסצוקעמען די האר מיט דעם קעמל לעבן די מקווה טיר, וואס איז אגב געווען די איינציגסטע וואס די שטאט האט פארמאגט.

און אזוי איז אדורכגעגאנגען אפאר יאר און דער אויפגעבאקענער כהן האט זיך יעדן מאנטאג און דארנעשטאג געגארגלט מיט זיין שווארצע קאווע שטימע, „ברכו את ה' המבורך!" „ברוך ד' המבורך לעולם ועד" האט דער עולם נאכגעפאלגט ווי א קאצן קאפעליע. אההה...... כככ...... האט ער זיך אייביג צושליקעצט און צוהיקעצט... וועלנדיג דערביי אויסניצן די געשמאקע מינוטן און אויסציען ווי לענגער מעגליך

ביז דער רב האט זיך אויסגעדרייט און אים געוואונקען ער זאל ווייטער פארזעצן...

דאן האבן זיינע 2 אויגן אויפגעלויכט ווי 2 לבנה'ס און מיט א גריצל האט ער אויפסניי פארגעזעצט מיט דער ברכה.

אלעס האט געשיינט צו פארן אויף גוטע רעלסן.. ביז יענעם שווארצן דינסטאג.

ווען אן איינוואוינער פון זיין פריערדיגן שטעטל האט זיך פארוואגלט זיין זעקלביינער אין אטא דעם שטעטל.

און והנה.... זעט ער נישט מער און נישט ווייניגער נאר ווי דער בלעכענער ישראל גייט צו מיט אן אויסגעפאטשטן פרצוף אין מיט א קאלטקייט הויבט אן קרייען זיין געוועגליכן „ברכו" דער איד האט עס נישט אויסגעהאלטן...!

און ווי א ספרונזשינע איז ער ארויסגעפלויגן פון זיין זיץ. און געני'מען ליארעמען מיט אומבאנומענע קולות

„די באנדיט איינער! די ליגענער! די אומפארשעמטער בלאפער! דו ביסט קיינמאל לעבן קיין כהן געשטאנען! הויבט איהם אויף, און ווארפט איהם ארויס פון דא!" האט ער ווייטער געבונטעוועט..

אונזער אזויגערופענער כהן, וואס צו אלע צרות האט ער נאך אויך געהאט א בארד ווי השכיבנו אבינו. - איז געווארן רויט און אנגעבלאזן ווי א געצייטיגטע פאמפקין! פון זיינע נאז לעכער האט געבלאזן א ווילדע מזרח ווינט... און זיינע ווילד צושטרויבלטע פאות האבן זיך געהויבן אין א קורצע קאדאטשקע.

דער רב האט גלייך שטיל געמאכט און באפוילן זיינע גבאים מען זאל גלייך בינדן דעם ריזיגן כהן און דיקע שטריק און אים ארייננווארפן אין קארצער, וואו קהל וועט שפעטער איהם שוין נעמען אויף א שטרענגע פארהער און זען אויב די באשולדיגונגען האבן עטוואס האפט....

עס האט נישט געהאלפן זיינע קאמאנדעוועס און ווילדע שטיקעס.

7 חברה קדישא לייט האבן אים אנגעכאפט און מיט זייערע דיקע פויסטן, האבן זיי אים אן קיין שווריקייטן אריינגעשטופט אינעם ד' על ד' קעמערל וואס איז ספעציעל געווען געמאכט, פאר אזוינע פעלער.

שפעטער אין טאג האט זיך קהל צוזאמגעזעצט אויף וויכטיגע אסיפה, ווי מען האט דן געווען בכובד ראש וואס מען האט צוטון

מיט דעם נידריגן אויסוואַרף, וואס האט וואך איין וואך אויס באקומען די ערשטע די עפל שטרודל, ביי שלש סעודות.

מען האט אפיר געבראכט דעם כהן געבינדן שבע פעמים שבע, און דיקע שטריק. און נאכן פארליינען זיינע מיראנדא רעכטן האט מען אים פארגעליינט זיין פסק דין, ווי פאלגענד.

נאכן דן זיין די פארלאפנס. מכל הצדדים. זענען מיר געקומען צום מסקנא אז נכון הדברים.

דו ווערסט באשילדיגט און זיך פאלש אנטראגן אלס כהן ביי אונז אין קהילה. און אזוי ארום באקומען צענדליגע אומבארעכטיגטע עליות. און דער עיקר די שטרודל וואס האבן זיך שוין געקייעט ציווישן דיינע גומען, בעת אונז האבן נאך געהונגערט. דערפאר קומט זיך דיר ניין און דרייסיג שמוץ אויף'ן קערפער מיט א בליטעדיגע פאסיק. און עס וועט שטרענג און שטייטליך אפגעציילט ווערן, בשעת מעשה. דורכן שמש פון אונזער קהילה.

אומר ועושה. מען האט געבראכט א לאנגע הארטע לעדערנע קאנטשיק.

מען האט דעם אידל אויסגעשפרייט אויף א שיעור טישל.

און תנחום דער קצב האט מיט זיין גרויסע מאסיווע קערפער זיך ארויפגעזעצט אויף אים. ביי דער פיס, און איינגעקלאמערט זיינע פאר דיקע קורצע פיס, ארום דעם כהנ'ס קערפער און דער טיש - מיט אזא קראפט - אז אפילו א מחנה פון צען טויזנט, מלכה באמבע בינען, האבן אים נישט געקענט רירן פון ארט.

„איינס צוויי דריי" האט די שמש'ס שטימע אפגעהילכט אינעם קהל'ס שטיבל.

די ברייטע קאנטשיק האט אן רחמנות געניגמען ריפעווען דעם אידל'ס קערפער, אז פונקען האבן געשפריצט דערפון... און דער שמש האט געברויכט איבערשרייען די דונערדיגע געבראטענע מכות, כדי אז דער פראקער, זאל זיך חלילה נישט פארמישן און גאט באהיט חס ושלום פארפעלן א שמיץ.

און אזוי האט מען געבראקעוועט און געפריקעוועט אז ס'איז געגאנגען א רויעך...

דער אידל איז נעבעך געלעגן אויף דעם מזבח דארט, און געכארכלט ווי אן אקס פאר דער שחיטה.

און זיינע געדאנקען זענען אויפגעלאפן פאר אים אלטע זכרונות, ווי ער האט זיך דערמאנט אן ענליכע פאסירונג צו דער איצטיגער, דעמאלטס ווען ער האט געשמיסן זיין אויסגעדארטן פערדל מיט א בארבאריזם און אים וווענטועל אריינגעפלאטשקעט אין א שמוציגע פאדל וואסער, זעט אויס אז דאס באצאלט איהם יעצט דער אויבערשטער צוריק. שוין זאל איך עס כאטש אננעמען באהבה... טראכט דער אידל צוויך...

אפשר גאר איז דער פערדל מגולגל אדער אין דעם קאנטשיק.

אדער גאר מעגליך אין דעם גראבן תנחום?! „אה"... קרעכצעט ער מיט ווייטאג. „וואס האט ער אזוי געגעסן, אז ער זאל אזוי וועגן?"....

זיבן און דרייסיג! אכט און דרייסיג! ניין און דרייסיג! ציילט דער שמש מיט א ברען. און דער אידל פאנגט שוין אן לייכטער צו קרעכטשן און ברעטשענען....

ברוך השם מען האלט שוין דא.....

פלוצלינג הערט ער מיט שרעק ווי דער שמש ציילט ווייטער....!

„פערציג!" „איין און פערציג!"

„וואס גייט דא פאר?" פרעגט ער מיט א געשריי. „פארוואס ציילט מען ווייטער? מען האט געפסקנ'ט אויף ניין און דרייסיג? נישט אזוי?"

„יא, מיין קינד!" ענטפערט דער אונגארישער גרייז גרויער רב - אין אן אונגאַרישן אקצענט. „דו ביסט טייער גערעכט! אבער וואס איז מיט די במקום לעיווי'ס וואס דו האסט עולה געווען? מיינסטו אז דאס וועלן מיר דיך אזוי שנעל פארציכטן?!"

היסטאריע

היינט מיט . . . יאר צוריק

וואס האט מען געשריבן אויף די פארומס אויף דעם זעלבן טאג, דעם 18טן פעברואר, אין פריערדיגע יארן? א פורים־שמועס צווישן המן און זרש, א קשיא פארוואס מען עסט שלש סעודות אין דער פינצטער, און א נסיעה מיט א ספעיס־שאטל צום הימל.

13
יאר צוריק
2014

טונקעלע שלש סעודות

דריידל • קאווע שטיבל • תורה און מחשבה • 18טן פעברואר 2014

אין מערערע חסידישע הויפן איז איינגעפירט צו פראווענען שלש סעודות אין די טונקל. שוין א לענגערע צייט וואס איך פראביר צו דערגיין די שורש הדברים. איז דאס געווארן איינגעפירט אזוי לכתחילה אדער איז עס געווארן אויטאמאטיש? מיין השערה איז אז דאס האט זיך אזוי אויסגעשטעלט צוליב דעם וואס רבי'ס פלעגן פראווענען לאנגע שלש סעודות וואס האט זיך אריינגעצויגן אין דער נאכט אריין.

בשנים קדמוניות (נאך פאר די בראשית יארן) פלעגט זיין דער מנהג אז די שמש פלעגט יעדן ערב שבת אנצונדן גרויסע לעכט ס'זאל זיין לעכטיג לכבוד שבת. די לעכט האבן געברענט ווילאנג עס האט זיך אויסגעפעלט. דאס הייסט, אין א פשוטע בית מדרש האט עס געברענט ביז נאכן דאווענען, אין א בית מדרש ווי לומדים זענען געקומען לערנען אדער ווי חסידים זענען זיך צאמגעקומען פאר א באטע, האט עס געברענט אביסול לענגער, אין דארט ווי ס'יז געווען א רבי' וואס פירט טיש האט עס געברענט נאך לענגער. אבער דעטס איט. צופרי' אין נאכמיטאג האט מען געדאווענט אין געלערנט לאור השמש און מען האט טאקע אזוי געבויט בתי מדרשים אז עס זאל אריינקומען וואס מער לעכטיגקייט פין גרויסע פענסטער כמבואר בשו"ע הלכות ביהכ"נ.

אין רוב שולן האט מען זיך צוגעיאגט שבת נאכמיטאג צי קענען עסן שלש סעודות ווילאנג עס איז נאך לעכטיג. די רבי'ס האבן אבער געהאט זייערע ענינים ממשיך צו זיין קדושת שבת אין דער נאכט אריין איז פשוט אויסגעקומען אז עס איז געווען טונקל. עס קען זיין אז איך בין נישט גערעכט, איך זאב בלויז חוות דעתי' פאר די וואס ווילן וויסן.

למעשה דארף מען וויסן אז על פי רוב זענען געווען געהויבענע חסידישע אידן ביי די לאנגע שלש סעודותן. פשוטע אידן אין אוודאי' בחורים האבן זיך נישט מסגב געווען צי זיצן אין די טונקל אויסהערן סודות התורה. שפעטער אבער איז עס יא געווארן אויפגעכאפט ביים המון עם צוליב דעם וואס עס איז שוין נישט געווען אזא אפקומעניש אדאנק די לעקטערס וואס האבן אביסול אריינגעשאנט פין די גאס וכדומה.

[פארקירצט]

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5909.html

14
יאר צוריק
2013

וואס שמועסן המן און זרש? (לכבוד פורים)

זאלצוואסער • זאלצוואסער • בלאג • 18טן פעברואר 2013

המן:

זרשל דו זעסט מיר האבן צוגעפיקסט די אידן. זיי דארפן נעבעך גיין שאפינג און ספענדן פאר משלוח מנות

זרש:

נפל תפול
דו אלטער קריפל
געב דיר א ציפל
זיי זענען מטופל
דו הענגסט אויפן קניפל
מיט די בנים דאבל און טריפל

הער אויף מיט שטותים
זיי נאר וויסן
האסט ארייגעביסן
זייער געלט גיסן
דיין בלוט פליסן
דיינע רימען אפגעשליסן
דיין משפחה אויף א בוים א מיאוסן
און דו רעדסט נאך אפגעריסן

לאמיר ספענדן
טאנצן מיט די לענדן
המן'ן שענדן
געלט שווענדן
אויף זיין מיאוסן ענדן
און צו השם זיך ווענדן

העלף אונז טאטע
אין די טעג די ווייטע
מיר דרי מטה
זאל שוין זיין בשעתה
די טעג די זאטע
תבנה המקדש עתה
אמן כן יהי רצון

https://zaltzvaser.sites.tab.bot/t/258.html

14
יאר צוריק
2013

א ספעיס־שאטל צום הימל

לולקע-ציבער • קאווע שטיבל • תורה און מחשבה • 18טן פעברואר 2013

דער הימל, ווייסן מיר פון קליינוויז אן, איז „אויבן“. דארט אינעם הימל זיצן מלאכים. אויך די נשמות גייען אהין נאך דעם וואס דער גוף שטארבט אפ. מלאכים, שרפים, חיות ואופני הקודש, אלע זענען זיי אויבן. אויך דער כסא הכבוד געפינט זיך דארט.

הקיצור: אלע העכערע זאכן געפינען זיך אין די הימלען, און אלע הימלען זענען אויבן.

וואס מיינט דער פסוק מיט „אויבן“: ערגעץ וואו זייער, זייער ווייט הויך ארויף? בפשטות מיינט עס נישט דאס. שווער צו זאגן אז דער הימל פארמאגט א באשטימטן לאקאל ערגעץ וואו אין די ספערן. ווייל אויב יא, איז עס דאך טייטש אז מיר קענען, הגם נאר טעארעטיש, אהינפליען נאך זייענדיג אינעם גוף. ס'וועט זיך נאר אויספעלן פאר דער טעכנאלאגיע צו מאכן אביסל פארשריט, און דאן וועלן מיר זיך קענען ארויסלאזן אויף א נסיעה צום הימל. (קרח-הנורא באזוכערס וועלן מוזן מיטנעמען ווארעמע קליידונג. ווידעראום, פאר א קרוז צווישן אצילות און בריאה זאל מען מיטנעמען לייכטע זומער-בגדים.)

איז די מעשה מיט די הימלישע איינוואוינערס, הייסט עס, אז זייער טעכנאלאגיע איז מער פארגעשריטן ווי אונזערס -- אז זיי קענען „ארויפפליען“ און „אראפפליען“?

די נקודה מיטן הימל וכל אשר בו איז דאס, אז ווען מיר רעדן דערפון, רעדן מיר פון עפעס וואס איז פאר אונז אומדערגרייכבאר. ס'איז עפעס וואוהין א גוף קען נישט אנקומען. א פלאץ וואס איז אונז נישט צוטריטליך.

מיר היינט ווייסן שוין אז די וועלט איז רונדיג, און באמת זענען אפילו אויף דער פיזישער וועלט דא „אונטן“ נישט פאראן קיין „אונטן“ און „אויבן“ בכלל. דאס וואס מיר רופן „אונטן“ און „אראפ“, איז די ריכטונג אין וועלכער די ערד'ס צוציאונגס קראפט שלעפט אונז. „ארויף“ און „אויבן“ איז די ריכטונג אין וועלכער עס קומט אונז אן שווערער צו גיין, ווייל מיר דארפן איבערקומען דער ערד'ס גראוויטאציע.

[פארקירצט]

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/2979.html

קורץ און שארף

פערל פון די ארכיוון

דריי טראפן פאר פורים קטן, וואס פאלט אויס דעם קומענדיגן זונטאג, י"ד אדר א': א גימטריא אין „אדר“, א פסוק אויפן קליינעם פורים, און א קשיא פון א שנה מעוברת.

„משנכנס אדר“ – ווען מען גייט אריין אין „אדר“

שמן למאור:

פאריאר האט ר' יוסף חיים ראטנשטרייך געזאגט א גוט ווארט אויפן 'משנכנס אדר מרבין בשמחה'.

והנה, ווען מען שרייבט ארויס דעם ווארט 'אדר' במלוי, קומט עס אויס אזוי: אל"ף דל"ד רי"ש.

יעצט, די מיטלסטע אותיות דערפון איז ל' ל' י', וואס באטרעפט 70, כמספר 'יין'.

דאס איז פשט: משנכנס אדר – ווען מען גייט אריין אין די מיטן פון דעם ווארט 'אדר', קען מען טרעפן דעם סוד וויאזוי צו זיין א 'מרבים בשמחה'...

קאווע שטיבל • „פורים תורות“ • 31סטן יאנואר 2022
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15119.html#p493711

„זה הקטן גדול יהי'“

שרייבער:

פורים קטן = זה הקטן גדול יהי'

קאווע שטיבל • „פורים קטן – מה שאלתך וינתן לך“ • 14טן פעברואר 2014
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5887.html#p183783

וואס געבוירט א שנת העיבור?

שמן למאור:

יעדע עיבור געבוירט א קטן,
וואס פארא קטן געבוירט א שנת העיבור?
א פורים קטן....

קאווע שטיבל • „פורים תורות“ • 13טן פעברואר 2022
https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15119-2.html#p494886

לוח

יארצייטן פון דער וואך

י"א–י"ז אדר א'. רוב נעמען זענען פון דער „רשימה של קברי צדיקים“ וואס „כורמיזא“ האט אריינגעשטעלט אויף היידפארק אין 2004, און ביי זיי שטייט וואו דער ציון איז. די ערשטע צוויי נעמען פון י"ז אדר זענען פונעם אשכול „יארצייט'ן“ אין קאווע שטיבל, וואו „סקרן“ האט אין מערץ 2018 ארויפגעלייגט די יארצייטן פון יענעם טאג. ווען די רשימות שרייבן סתם „אדר“, פאלן די טעג היי־יאר, א שנה מעוברת, אין אדר ראשון; די וואס זענען אנגעצייכנט מיט „אדר ב'“ קומען ערשט אין אדר שני. אזוי אויך ר' שמעון סופר, דער „מכתב סופר“ פון קראקא: „סקרן“ ברענגט אים אויף י"ז אדר, אבער ביי „כורמיזא“ שטייט י"ז אדר ב'. פאר י"א אדר ברענגען די צוויי רשימות נישט קיין נעמען.

פון **כורמיזא • סקרן**

היידפארק • קאווע שטיבל • חדשות אנ"ש אין בילדער • היסטאריע • „רשימה של קברי צדיקים ברחבי רוסיה ואירופה • יארצייט'ן“ • 15טן דעצעמבער 2004; 4טן מערץ 2018
https://hydepark.sites.tab.bot/t/1219240.html#p-1219240 • https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/11188-5.html#p396755

פרייטאג, י"ב אדר א' • 19טן פעברואר

- ר' מרדכי באנעט ב"ר אברהם אב"ד ניקלשבורג זי"ע (בעמח"ס שו"ת הור המור ועוד; ציון: ניקלשבורג) • תקפ"ט
- ר' אהרן אב"ד בייטש ב"ר מאיר הורוויטץ מדזיקוב, בעל אמרי נועם, זי"ע, און איידעם פונעם „דברי חיים“ (ציון: קאשוי) • תרפ"ז
- ר' יהושע שפירא אב"ד ריבאטיץ ב"ר צבי אלימלך מבלאזוב, בעל צבי לצדיק, זי"ע (בעמח"ס קרן ישועה; ציון: ריישא) • תרצ"ב

שבת קודש, י"ג אדר א' • 20טן פעברואר

- ר' חיים יעקב נפתלי זילבערבערג ב"ר אברהם בנימין אב"ד ווירשאוו ז"ל (מו"ל ספרי הגאון מפלאצק ועוד; ציון: ווארשא) • תר"ץ

זונטאג, י"ד אדר א', פורים קטן • 21טן פעברואר

- ר' משה מרדכי מפילוב ב"ר חיים ישראל מפילוב זי"ע (ציון: ווארשא) • תרפ"ט

מאנטאג, ט"ו אדר א', שושן פורים קטן • 22טן פעברואר

- ר' דוב בעריש מייזליש אב"ד ווארשא ב"ר יצחק זי"ע (ציון: ווארשא) • תר"ל

דינסטאג, ט"ז אדר א' • 23טן פעברואר

- ר' יוסף יונה גבריאל שארפזין משעניצא ב"ר אליעזר פלטיאל מקאלביעל וסערצין זי"ע (ציון: מינסק־מאזוויעצק) • תרצ"ה

מיטוואך, י"ז אדר א' • 24טן פעברואר

- ר' אברהם ב"ר שלום שכנא מפראהביטש זי"ע, דער עלטערער ברודער פונעם רוזינער • תקע"ג
- ר' יצחק מבאיאן ב"ר אברהם יעקב (הראשון) מסאדיגורא זי"ע • תרע"ז
- ר' יוסף ב"ר צבי אלימלך מבירשט ב"ר אלעזר מלאנצוט זי"ע, פון די אייניקלעך פונעם „בני יששכר“ (ציון: דינוב) • תרצ"ב
- ר' חיים דייוידזאהן אב"ד ווארשא ב"ר דוד טעביל זי"ע (ציון: ווארשא) • תרי"ד
- ר' מאיר שלמה יהודה ממעזריטש ב"ר יעקב יצחק מביאלע זי"ע (ציון: ווארשא) • תש"ב

קאלום

די תגובה פון דער וואך

אינעם אשכול „פורים קטן – מה שאלתך וינתן לך“ אין קאווע שטיבל, אדר א' תשע"ד, האט מען גערעדט פון דעם „קליינעם“ פורים. „דער (פינטעל) איד“ האט אויסגעשטעלט וואו פורים שטייט צווישן אלע ימים טובים – און „איחוד פעלד“ האט אים א טאג שפעטער פארריכט:

> יום כפורים איז אויך נאר „אזויווי“ פורים, א כ"ף הדמיון, פורים איז זיכער דער גרעסטער טאג אין יאר. נאך זאת חנוכה, פאר שבועות ביי כתר, לינקס פון ליל שימורים, רעכטס פון אתה הראיתה שמחת תורה, ארויפצייר פון ל"ג בעומר.
>
> „איחוד פעלד“: נישט שבועות ביי כתר, עס איז שמחת תורה ביי כתר. דעמאלס איז טאקע דער רעוא דרעווין פין פורים.

דער (פינטעל) איד • קאווע שטיבל • 14טן פעברואר 2014

https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5887.html

מקורות

פון וואו די שטיקער קומען

אלע שטיקער אין דעם נומער זענען גענומען פון די ארכיוון אויף archiv.sites.tab.bot. ביי יעדן שטיק: דער ארכיוו, דער פארום, דער אשכול, דער ניק פונעם שרייבער, דער דאטום, און דער לינק.

לכבוד שבת קודש	„פונעם אייביגן קוואל: תצוה“ · **מ. אלקין** היידפארק · האלט דא טראכט מען (עצכ"ח יידיש) · אשכול „פרשת תצוה“ · 7טן מערץ 2009 https://hydepark.sites.tab.bot/t/2589842.html#p-2589842
שמועסן אויף דער סדרה	„וויאזוי האט משה רבינו אויסגעזען?“ · **גערוואלדיג, בן אדם, דעת זקנים און אנדערע** קאווע שטיבל · א שמייכל · אשכול „וויאזוי האט משה רבינו אויסגעזעהן?“ · 1טן–3טן מערץ 2016 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/10185.html#p323078
הלכה־שמועס	„ערשט א כהן, דערנאך א לוי – און ווען נישט?“ · **התאחדות, צייטליך, cano, קרעמער און אנדערע** היידפארק · היימישע קרעטשמע · אשכול „שונה הלכות · קאמענטארן שאלות אויף דעם שיעור“ · 15טן–20סטן פעברואר 2006 https://hydepark.sites.tab.bot/t/1806618.html#p17282552
תורה און וויסנשאפט	„„שמן זית זך“ – וואס שטייט אויפן פלעשל?“ · **עבדעבדי43, שלומשטוב, Baachi, ענדע_צדיק** היידפארק · חדשות אנ"ש אין בילדער · אשכול „פאלשע שמן זית פארפלייצט אמעריקא“ · 24סטן דעצעמבער 2006 – 30סטן נאוועמבער 2007 https://hydepark.sites.tab.bot/t/2112314.html#p19791372
אנשי שם • צו דער יארצייט	„דער ערלויער רב – א טאג אין זיין ישיבה“ · **טהור עיניים** קאווע שטיבל · אידישע און אלגעמיינע נייעס · אשכול „ברוך דיין האמת! ערלויע רב זצ"ל“ · 24סטן פעברואר 2016 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/10161.html#p322483
הומאר	„א כהן, א באנדיט“ · **פעדער** קאווע שטיבל · א שמייכל · אשכול „א כהן, א באנדיט.“ · 15טן פעברואר 2013 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/2952.html#p87220
היינט מיט 13 יאר צוריק	„טונקעלע שלש סעודות“ · **דריידל** · קאווע שטיבל · תורה און מחשבה · 18טן פעברואר 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5909.html
היינט מיט 14 יאר צוריק	„וואס שמועסן המן און זרש? (לכבוד פורים)“ · **זאלצוואסער** · זאלצוואסער · בלאג · 18טן פעברואר 2013 https://zaltzvaser.sites.tab.bot/t/258.html
היינט מיט 14 יאר צוריק	„א ספעיס־שאטל צום הימל“ · **לולקע-ציבעך** · קאווע שטיבל · תורה און מחשבה · 18טן פעברואר 2013 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/2979.html
יארצייטן פון דער וואך	**כורמיזא • סקרן** · היידפארק · קאווע שטיבל · חדשות אנ"ש אין בילדער · היסטאריע · „רשימה של קברי צדיקים ברחבי רוסיה ואירופה · יארצייט'ן“ · 15טן דעצעמבער 2004; 4טן מערץ 2018 https://hydepark.sites.tab.bot/t/1219240.html#p-1219240 • https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/11188-5.html#p396755
פערל פון די ארכיוון	„„משנכנס אדר“ – ווען מען גייט אריין אין „אדר““ · **שמן למאור** · קאווע שטיבל · „פורים תורות“ · 31סטן יאנואר 2022 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15119.html#p493711
פערל פון די ארכיוון	„„זה הקטן גדול יהי'““ · **שרייבער** · קאווע שטיבל · „פורים קטן – מה שאלתך וינתן לך“ · 14טן פעברואר 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5887.html#p183783
פערל פון די ארכיוון	„וואס געבוירט א שנת העיבור?“ · **שמן למאור** · קאווע שטיבל · „פורים תורות“ · 13טן פעברואר 2022 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/15119-2.html#p494886
די תגובה פון דער וואך	**דער (פינטעל) איד** · קאווע שטיבל · 14טן פעברואר 2014 https://kaveshtiebel.sites.tab.bot/t/5887.html

אין דעם קומענדיגן נומער: מאנטאג, דעם 22סטן פעברואר – נומער 36; דאנערשטאג, דעם 25סטן פעברואר – נומער 37, אויף פרשת כי תשא.

„ארכיוו“ • אויסגעקליבן און מגיה געווען פון די אידישע פארומס און בלאגס • די ווערטער געהערן צו זייערע שרייבער.